

Epidemiologische surveillance van Q-koorts

Coxiella burnetii - 2023

Auteurs: G. Stefani¹, A. Litzroth¹, N. Hammami², M. Mori¹, M. Van Esbroeck³

¹ Sciensano

² Departement zorg

³ NRC, Instituut voor Tropische Geneeskunde

Hoofdpunten

- In 2023 rapporteerde het Nationaal Referentiecentrum 19 gevallen van Q-koorts: vier bevestigde, vijf waarschijnlijke en tien mogelijke gevallen.
- Het aantal gerapporteerde gevallen ligt iets hoger dan in 2022 (14 gevallen) en 2021 (15 gevallen).

Informatiebronnen

- De melding van gediagnosticeerde gevallen is sinds 2011 een taak van het [Nationaal Referentiecentrum \(NRC\) voor *Coxiella burnetii*-*Bartonella*](#) dat bestaat uit een consortium van het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG), Sciensano en de Cliniques universitaires Saint-Luc van de UCL. Binnen het consortium zorgt het ITG voor de serologische surveillance en Sciensano voor de bacteriologische surveillance van *Coxiella burnetii*. Alleen recente/acute infecties en chronische infecties bevestigd door middel van PCR worden geregistreerd.
- Er geldt een meldingsplicht voor Q-koorts in de drie gewesten:
 - Vlaanderen: waarschijnlijke en bevestigde gevallen van acute Q-koorts.
 - Wallonië: alle bevestigde gevallen van Q-koorts.
 - Brussel: alle bevestigde gevallen van Q-koorts.

Gevalsdefinities – NRC

- Bevestigd geval: positieve PCR, seroconversie of viervoudige titerstijging van de IgG-antilichamen in gepaarde stalen of hoge titer van IgM- en IgG-antilichamen in een enkelvoudig staal.
- Waarschijnlijk geval: aanwezigheid van IgM-antilichamen met een hoger titer, zonder IgG-antilichamen, en klinisch compatibele symptomen met gekende startdatum; of aanwezigheid van IgM- en IgG-antilichamen, zonder informatie over de symptomen en hun startdatum.
- Mogelijk geval: aanwezigheid van IgM-antilichamen zonder IgG-antilichamen en zonder informatie over de kliniek en startdatum.

Gevalsdefinitie – Meldingsplicht

De gevalsdefinitie gebruikt voor de verplichte melding van gevallen is die van het [ECDC](#).

Epidemiologie

NRC

- Aantal gevallen: er werden in 2023 19 gevallen gerapporteerd, waarvan vier bevestigde, vijf waarschijnlijke en tien mogelijke gevallen. De waargenomen aantallen liggen hoger dan in 2022 en 2021 (Figuur 1).
- Type infectie: in 18 gevallen ging het om een acute infectie en in één geval om een chronische infectie.
- Man-vrouwratio: 10/9.
- Leeftijd: de leeftijd van de gevallen schommelde tussen 23 en 81 jaar (mediaan = 57 jaar).
- Verdeling volgens gewest:
 - tien gevallen (twee bevestigde, drie waarschijnlijke en vijf mogelijke gevallen) woonden in Vlaanderen, waaronder één bevestigd geval met chronische Q-koorts.
 - zeven gevallen (twee bevestigde, één waarschijnlijk en vier mogelijke gevallen) in Wallonië en
 - twee gevallen (één waarschijnlijk en één mogelijk) in Brussel.
- Land van besmetting: voor vier gevallen was het mogelijke land van besmetting Burkina Faso (twee gevallen), Spanje (één geval) en Panama (één geval). Voor de andere gevallen was geen informatie over het land bekend.
- Bron van besmetting: de bron van besmetting was voor geen enkel geval gekend.
- Seizoenstrend: de gevallen werden het hele jaar door gerapporteerd (Figuur 2).

Verplichte melding

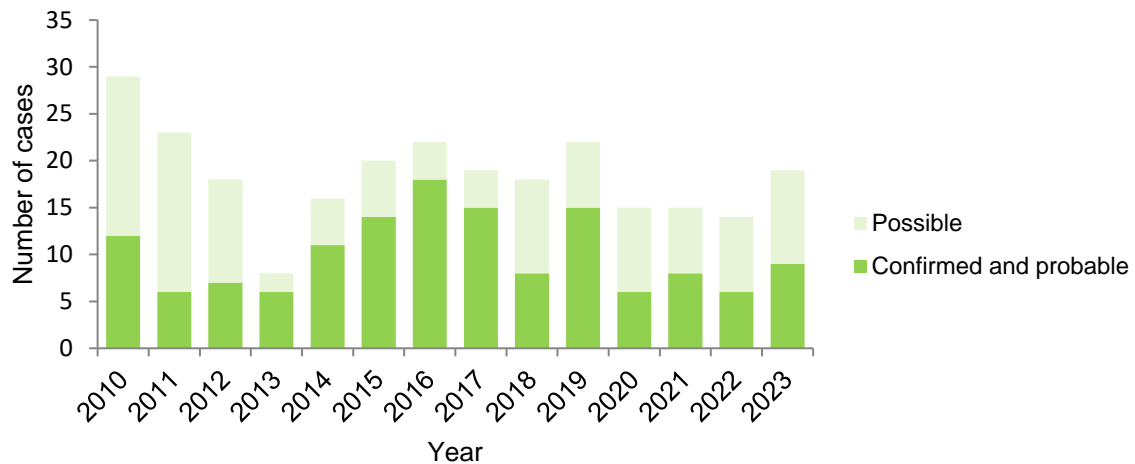
- Via het systeem van verplichte melding werden in Vlaanderen¹ acht bevestigde gevallen gemeld. Geen van deze gevallen maakte deel uit van een cluster. Van zes gevallen was de infectiebron bekend; één geval was een boer die met koeien werkte, één geval werkte in de behandeling van rioolslib, één geval had contact met boerderijdieren in Gambia, één geval had contact met schapen, één geval woonde dicht (5 km) bij een ander geval en had geen ander verdacht contact en één geval woonde in de buurt van velden waar schapen leven.
- In Wallonië² werden zes bevestigde gevallen van Q-koorts gemeld via het systeem van de verplichte melding. Geen van deze gevallen maakte deel uit van een cluster. Drie gevallen werden vermoedelijk in het buitenland besmet. Bij één geval hield de infectiebron waarschijnlijk verband met zijn beroep als dierenarts, aangezien hij in contact was geweest met verschillende veehouderijen in de buurt van zijn huis. Voor de andere twee gevallen was de besmettingsbron niet gekend.
- In Brussel³ werden twee bevestigde gevallen van Q-koorts gerapporteerd via het systeem van de verplichte melding, zonder link met elkaar. Eén persoon werd vermoedelijk in het buitenland besmet (Zuid-Afrika, waar veel veehouderijen zijn); voor het andere geval was de infectiebron onbekend is.
- In 2023 zijn twee van de acht gevallen (25%) gerapporteerd door het NRC (op basis van de gevalsdefinitie van elk van die regionale autoriteiten) gemeld door de autoriteiten. Per regio was dat 50% in Vlaanderen en 0% in Wallonië en in Brussel.

¹ Melding van de waarschijnlijke en bevestigde gevallen van Q-koorts in Vlaanderen.

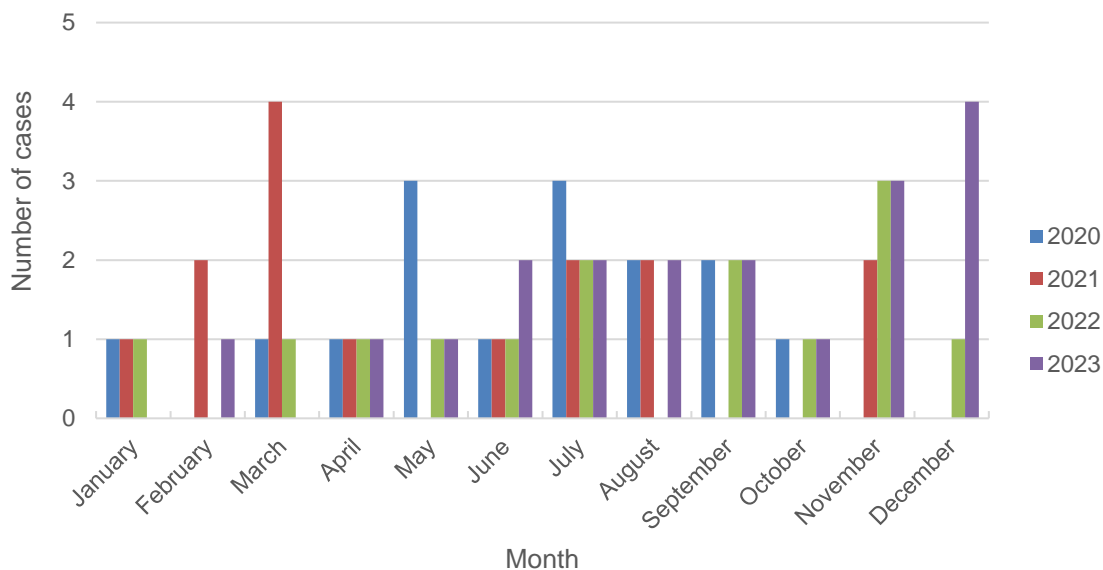
² Melding van de bevestigde gevallen van Q-koorts in Wallonië.

³ Melding van de bevestigde gevallen van Q-koorts in Brussel.

Figuur 1: Aantal gerapporteerde gevallen van Q-koorts per classificatie en per jaar, België, 2010-2023
(Bron: NRC *Coxiella burnetii*)

Figuur 2: Aantal gerapporteerde gevallen van Q-koorts per maand, België, 2018-2023
(Bron: NRC *Coxiella burnetii*)

Belang voor de volksgezondheid

Het aantal gerapporteerde gevallen van Q-koorts in 2023 is gestegen in vergelijking met de drie voorgaande jaren, en is vergelijkbaar met de jaren voor 2020. De lagere aantallen in de jaren 2020 en 2021 zijn mogelijk het gevolg van onderdiagnose door het uitstellen van zorg tijdens de COVID-19-pandemie.

De Risk Assessment Group (RAG) voerde begin 2024 een risicoanalyse uit omwille van de toename van het aantal gevallen sedert 2023. Verschillende factoren kunnen deze toename verklaren. Sinds medio 2023 gebruikt het Nationaal Referentiecentrum een nieuw geautomatiseerd platform voor nucleïnezuurextractie, dat een iets hogere kwaliteit biedt. Het aantal abortusmaterialen dat voor analyse werd opgestuurd, is ook gestegen in 2023 (RAG). De verdere opvolging de komende jaren zal toelaten om te bepalen of deze toename van het

aantal gevallen een echte trend weerspiegelt, of dat het meer het resultaat is van een betere detectie van gevallen die voorheen niet gediagnosticeerd werden.

In Europa laat de algehele trend in humane *Coxiella burnetii* infecties, gebaseerd op de meest recente beschikbare gegevens, geen significante toe- of afname zien in de periode 2018-2022 (ECDC/EFSA).

Er werden het hele jaar door gevallen gediagnosticeerd. Mannen vertegenwoordigen het merendeel van de gevallen. Dit is in overeenstemming met de literatuur en kan worden toegeschreven aan het feit dat vooral mannen risicoberoepen en -activiteiten uitoefenen.

Een vergelijking tussen de gevallen gerapporteerd door het NRC en de gevallen gemeld via de systemen van de meldingsplicht maakt duidelijk dat de meerderheid van de gevallen niet wordt gemeld.

Q-koorts verloopt in 60% van de gevallen asymptomatisch. Infecties worden vaak niet gediagnosticeerd. Een gering aantal bacteriën kan de ziekte al veroorzaken. Een snelle identificatie van de gevallen en van de besmettingsbron is essentieel om de gepaste maatregelen ter preventie en controle te kunnen treffen, met name de voorlichting van kwekers van geiten en schapen over het risico op de overdracht van de ziekte en algemene aanbevelingen zoals de vernietiging van de placenta, de toepassing van een vaccinatieprotocol bij dieren alsook het strikt naleven van de regels inzake hygiëne en bemesting/gebruik van mest. Deze bronopsporing en verhoogde waakzaamheid bij blootgestelde werknemers wordt uitgevoerd door de regionale autoriteiten van Vlaanderen en Wallonië bij een melding van een geval in een geiten- of schapenboerderij.

Meer informatie

- European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). Facts about Q fever. Beschikbaar via: <https://ecdc.europa.eu/en/q-fever/facts>
- European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC) and European Food Safety Authority (EFSA) (2023). The European Union One Health 2022 Zoonoses Report. Beschikbaar via: https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/EFS2_8442.pdf
- European Food Safety Authority. Q fever. Beschikbaar via: [Q fever | EFSA \(europa.eu\)](https://www.efsa.europa.eu/press/news/2023-04-11-q-fever)
- Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV). Q-koorts. Beschikbaar via <http://www.afsca.be/dierengezondheid/qkoorts/>
- Risk Assessment Group (RAG). Consultative Signal Assessment Q-fever – April 2024. Beschikbaar via: https://www.sciensano.be/sites/default/files/20240429_rag_csa_q_fever.pdf
- Zorg en Gezondheid. Richtlijn Q-koorts. Beschikbaar via [Richtlijn infectieziektebestrijding Vlaanderen – Q-koorts](#)